

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	فصل اول: امنیت ملی، بین‌المللی، و انسانی
۴	۱. مفهوم‌شناسی امنیت
۴	۱-۱ تعریف امنیت
۷	۱-۲ مشخصه‌های مفهوم امنیت
۱۰	۲. مفهوم‌بندی‌های مختلف
۱۰	۲-۱ مفهوم مضیق
۱۱	۲-۲ مفهوم موسع
۱۲	۲-۳ مفهوم عمیق
۱۴	۳. سطوح تحلیل امنیت
۱۴	۳-۱ امنیت ملی
۱۵	۳-۲ امنیت بین‌الملل
۱۶	۳-۳ امنیت انسانی
۱۹	۴. امنیت جامع: مکتب کینهاک
۲۰	۴-۱ امنیتی کردن
۲۲	۴-۲ ابعاد پنجگانه امنیت ملی
۳۳	پرسش‌ها
۳۴	فصل دوم: جنگ در روابط بین‌الملل
۳۴	مقدمه
۳۵	۱. معنا و مفهوم جنگ
۳۵	۱-۱ تعریف خاص و مضیق
۳۶	۱-۲ تعریف میانه
۳۷	۱-۳ تعریف عام و موسع
۳۸	۲. ویژگی‌های جنگ
۴۰	۳. جنگ بین‌المللی یا بین‌دولتی

صفحه	عنوان
۴۰	۳-۱ علل و عوامل
۵۵	۴. جنگ درون کشوری یا داخلی
۵۵	۴-۱ معنا و مفهوم
۵۵	۴-۲ انواع جنگ داخلی
۵۷	۴-۳ علل و عوامل جنگ داخلی
۵۹	پرسش‌ها
۶۰	فصل سوم: صلح در روابط بین‌الملل
۶۱	۱. معنا و مفهوم صلح
۶۲	۱-۱ صلح به مثابه نبود خشونت
۶۵	۱-۲ صلح به مثابه عدالت
۶۶	۱-۳ صلح به مثابه همکاری و هم‌گرایی
۶۶	۱-۴ صلح به مثابه نظم
۶۷	۱-۵ صلح به مثابه تعادل و ثبات
۶۸	۱-۶ صلح به مثابه قانون
۶۹	۱-۷ صلح به مثابه آرامش روحی و روانی
۷۰	۱-۸ صلح به مثابه امنیت دسته‌جمعی
۷۰	۱-۹ صلح به مثابه سازه اجتماعی
۷۱	۱-۱۰ صلح همه‌جانبه و جامع
۷۴	۲. عوامل و شرایط صلح
۷۵	۲-۱ عوامل و شرایط فردی
۷۷	۲-۲ عوامل و شرایط ملی
۸۱	۲-۳ عوامل و شرایط بین‌المللی
۸۶	پرسش‌ها
۸۷	فصل چهارم: همکاری بین‌المللی و هم‌گرایی منطقه‌ای
۸۸	۱. همکاری بین‌المللی
۸۸	۱-۱ معنا و مفهوم
۹۰	۱-۲ انواع و اقسام
۹۶	۱-۳ علل و عوامل
۱۰۴	۲. هم‌گرایی منطقه‌ای
۱۰۴	۲-۱ معنا و مفهوم
۱۰۸	۲-۲ ابعاد و انواع

صفحه	عنوان
۱۱۳	۲-۳ نظریه‌های هم‌گرایی منطقه‌ای
۱۲۰	پرسش‌ها
۱۲۱	فصل پنجم: اقتصاد سیاسی بین‌الملل و جهانی شدن
۱۲۲	۱. معنا و مفهوم اقتصاد سیاسی بین‌الملل
۱۲۲	۱-۱ اقتصاد سیاسی بین‌الملل به مثابه موضوع مطالعه
۱۲۴	۱-۲ اقتصاد سیاسی بین‌الملل به مثابه یک رشته مطالعاتی
۱۲۹	۲. علل و عوامل تأسیس و توسعه اقتصاد سیاسی بین‌الملل
۱۳۰	۲-۱ تحولات عملی
۱۳۱	۲-۲ تحولات نظری
۱۳۳	۳. نظریه‌های اقتصاد سیاسی بین‌الملل
۱۳۴	۳-۱ واقع‌گرایی
۱۳۵	۳-۲ نوواقع‌گرایی
۱۳۵	۳-۳ لیبرالیسم
۱۳۷	۳-۴ مارکسیسم
۱۳۸	۳-۵ ساختارگرایی
۱۳۹	۳-۶ نظریه انتقادی
۱۴۰	۳-۷ سازه‌انگاری
۱۴۲	۴. جهانی شدن
۱۴۲	۴-۱ معنا و مفهوم
۱۴۶	۴-۲ ابعاد و انواع جهانی شدن
۱۴۸	۴-۳ نظریه‌های جهانی شدن
۱۵۶	پرسش‌ها
۱۵۷	فصل ششم: فرهنگ، دین، اخلاق و روابط بین‌الملل
۱۵۸	۱. فرهنگ و روابط بین‌الملل
۱۵۸	۱-۱ معنا و مفهوم
۱۶۰	۱-۲ نقش و کارکرد
۱۶۹	۲. دین و روابط بین‌الملل
۱۶۹	۲-۱ معنا و مفهوم دین
۱۷۱	۲-۲ جایگاه دین در روابط بین‌الملل
۱۷۸	۲-۳ نقش دین در روابط بین‌الملل
۱۷۹	۲-۴ تأثیر اسلام بر روابط بین‌الملل

صفحه	عنوان
۱۸۲	۳. اخلاق و روابط بین الملل
۱۸۳	۳-۱ معنا و مفهوم اخلاق
۱۸۵	۳-۲ نقش اخلاق در روابط بین الملل
۱۹۴	پرسش‌ها
۱۹۵	فصل هفتم: سیاست خارجی
۱۹۶	۱. تعریف سیاست خارجی
۱۹۸	۲. منابع سیاست خارجی
۱۹۹	۲-۱ منبع فردی
۱۹۹	۲-۲ منبع نقش گرایانه
۲۰۰	۲-۳ منبع حکومتی
۲۰۱	۲-۴ منبع جامعه‌ای
۲۰۲	۲-۵ منبع بین المللی
۲۰۳	۳. منافع ملی
۲۰۳	۳-۱ معنا و مفهوم
۲۰۶	۳-۲ عناصر و انواع منافع ملی
۲۰۹	۴. اهداف سیاست خارجی
۲۱۲	۵. جهت گیری سیاست خارجی
۲۱۲	۵-۱ اتحاد و ائتلاف
۲۱۳	۵-۲ عدم تعهد
۲۱۴	۵-۳ انزو و آگرایی
۲۱۴	۵-۴ بی طرفی
۲۱۷	۶. دیپلماسی
۲۲۲	۷. نظریه‌های سیاست خارجی
۲۲۴	۷-۱ نظریه‌های تصمیم گیری / تحلیل سیاست خارجی
۲۳۱	۷-۲ نظریه‌های روابط بین الملل
۲۳۶	پرسش‌ها
۲۳۷	فهرست منابع

مقدمه

ماهیت، هدف و ضرورت مطالعه روابط بین‌الملل و قلمرو و دامنه آن در کتاب *اصول و مبانی روابط بین‌الملل (۱)* توضیح داده شد. مفاهیم بنیادی لازم برای تحلیل روابط بین‌الملل نیز در آن کتاب تبیین شد. در این کتاب به عنوان منبع درس *اصول و مبانی روابط بین‌الملل (۲)*، زیرشاخه‌ها و گرایش‌های مطالعاتی مختلف در چارچوب رشته روابط بین‌الملل بررسی و مطالعه می‌شود.

امنیت، جنگ و صلح از مهم‌ترین موضوعات سنتی روابط بین‌الملل است که در قالب مطالعات امنیت بین‌الملل مطالعه می‌شوند. از این رو، فصل‌های اول، دوم، و سوم به بحث و بررسی این سه موضوع بنیادی در روابط بین‌الملل می‌پردازد. همکاری بین‌المللی و هم‌گرایی منطقه‌ای موضوع مطالعه چهارمین فصل است. اهمیت و اولویت یافتن مسائل و موضوعات اقتصادی در روابط بین‌الملل، به ویژه پس از فروپاشی شوروی و جهانی شدن، موجب شکل‌گیری گرایش اقتصاد سیاسی بین‌الملل در درون رشته روابط بین‌الملل شده است. از این رو، در فصل پنجم، اقتصاد سیاسی بین‌الملل و جهانی شدن توضیح داده می‌شود.

در اثر اهمیت و نقش تعیین‌کننده فرهنگ و دین و نهادها و بازیگران فرهنگی و مذهبی در عرصه جهانی، زیرشاخه دیگری با عنوان مطالعات فرهنگی و الهیات سیاسی بین‌الملل در روابط بین‌الملل شکل گرفته است. به منظور آشنایی، ولو مختصر، با این گرایش تا حدی جدید در روابط بین‌الملل، فصل ششم به بحث و بررسی این مبحث مهم می‌پردازد. سرانجام، در آخرین فصل، سیاست خارجی از جمله مهم‌ترین موضوعات و مسائل روابط بین‌الملل مطالعه و واکاوی می‌شود. اگرچه روابط بین‌الملل و سیاست خارجی مساوی و یکسان نیستند، بدون فهم سیاست خارجی شناخت روابط بین‌الملل نیز ممکن و کامل نخواهد بود.

در درس «اصول و مبانی روابط بین‌الملل (۲)» قاعدتاً دانشجو باید با نظریه‌های روابط بین‌الملل آشنا شود. این آشنایی به دو صورت ممکن است حاصل شود: روش

نخست، اختصاص دادن یک فصل مستقل به توضیح نظریه‌های مختلف روابط بین‌الملل است. بسیاری از متون و کتاب‌های درسی، این روش را برگزیده‌اند که در اغلب آنها نظریه‌های روابط بین‌الملل در یک فصل توضیح داده می‌شود. در روش دوم، نظریه‌های روابط بین‌الملل در هنگام مطالعه مفاهیم، مقولات و مسائل مختلف روابط بین‌الملل به فراخور موضوع طرح و تبیین می‌شود.

در این کتاب، روش دوم انتخاب شده است. نگارنده بر این باور است که با این شیوه بهتر می‌توان مباحث و مفاهیم انتزاعی نظریه‌های روابط بین‌الملل را توضیح داد. با این حال، هدف و انتظار این نیست که همه نظریه‌های روابط بین‌الملل به طور کامل تبیین شود. این هدف، در مقطع کارشناسی ارشد و در درس «تئوری‌های روابط بین‌الملل» تحقق می‌یابد.

سید جلال دهقانی فیروزآبادی

تهران - نوزدهم دیماه ۱۳۹۴